

**ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УКРАЇНИ І МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Збірник наукових праць
ПЕРСПЕКТИВА**

**Випуск 34
2020**

**ПІВДЕННИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ І МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І
НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Збірник наукових праць

«ПЕРСПЕКТИВА»

Випуск 34

Херсон – 2020

УДК 630

Збірник наукових праць викладачів та здобувачів вищої освіти агрономічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету "Перспектива".

Редакційна колегія

АВЕРЧЕВ О.В.	– доктор с.-г. наук, професор;
БАЗАЛІЙ В.В.	– доктор с.-г. наук, професор;
МАРКОВСЬКА О.Є.	– доктор с.-г. наук, професор;
МРИНСЬКИЙ І.М.	– кандидат с.-г. наук, доцент;
РУДІК О.Л.	– доктор с.-г. наук, доцент

У збірнику представлено 32 наукові роботи здобувачів вищої освіти першого та другого рівнів, виконаних під керівництвом викладачів університету. Їх доповіді були заслухані на тематичних секціях наукової конференції агрономічного факультету та запропоновані до друку.

Рекомендовано до друку методичною комісією агрономічного факультету (протокол № від « » жовтня 2020 року).

Матеріали збірника призначені для фахівців у галузі «Агрономія»
Матеріали надруковані в авторській редакції.

Перспектива : збір. наук. праць ХДАЕУ. - Херсон: РВВ ХДАЕУ - 2020.
Вип. 34. – 94 с.

УДК: 599.32

МИШОВИДНІ ГРИЗУНИ – НЕБЕЗПЕЧНІ ШКІДНИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ

Варакін В.О. – здобувач вищої освіти першого рівня АФ ХДАЕУ

Урсал В.В. – кандидат с.-г. наук, доцент ХДАЕУ

Постановка проблеми. Мишовидні гризуни щорічно наносять суттєву шкоду виробникам сільськогосподарської продукції. Вони заселяють великі площі сільськогосподарських угідь і створюють загрозу пошкодження посівів зернових, технічних культур, багаторічних трав, овочевих культур, плодкових насаджень та продукції яка знаходиться на зберіганні.

Стан вивчення проблеми. На території України найбільш шкодочинними представниками ряду мишовидних гризунів є миші та ряд полівок: гуртова, звичайна, водяна та ін.

Полівка звичайна, або сіра нориця (*Microtus arvalis* Pallas) - найплідніша, що зумовлено раннім статевим дозріванням. Протягом року вона здатна давати до 10 приплодів (від 5 до 10 мишенят). Підраховано, що п'ять пар полівок за оптимальних умов можуть за рік утворити популяцію чисельністю до 6 млрд особин, які за добу могли б повністю з'їсти урожай, наприклад пшениці у фазі колосіння на площі 30 тис. га. Такий високий ступінь розмноження генетично зумовлений боротьбою за виживання. Полівки не запасують кормів, як це роблять щури та миші, у них не відкладаються жирові запаси, як у хом'яків. Уся їхня енергія спрямована на відтворення собі подібних. В їх живленні перше місце займає зелений корм. Вони виїдають сходи озимих культур, також пошкоджують буряки, картоплю, моркву, посіви конюшини, перегризають стовбури молодих дерев.

Миша хатня або звичайна (*Mus musculus* L) - поширена в усіх природних зонах, заселяє зерносклади, продовольчі склади, різні господарські та житлові приміщення, а також поля, городи, лісосмуги тощо.

Миша курганчикова (*Mus spicilegus*) здатна восени збирати великі запаси корму на зиму і споруджувати над ними земляні курганчики. Останні спостерігаються переважно на стерні недбало зібраних або дуже забур'янених полів, це купка до 5–10 кг колосків, мишію, суцвіть кормових трав, пізніх бур'янів тощо, що ростуть навколо нори, акуратно зібраних горбиком і прикритих шаром землі. В дощову погоду запаси в курганчику проростають, і зелені горбики видно здалеку. Під час зяблевої оранки курганчики руйнуються. У раціоні курганчикової миші переважає насінний корм. Щороку вона дає до 7 приплодів.

Мишоподібні гризуни надзвичайно плідні. Навесні розмноження розпочинається за середньодобової температури повітря 5 °С. За середньо декадної температури повітря вище 22 °С та нижче 5 °С розмноження припиняється. Проте за наявності достатньої кількості

корму та відсутності відлиг полівки в полях розмножуються і взимку під снігом.

Поширенню шкідників сприяє хороша кормова база, зумовлена втратами врожаю. Заселення посівів мишовидними гризунами виявляють восени, весною на посівах багаторічних трав і озимих культур, а влітку на посівах трав, просапних, овочевих та інших культур, узбіччях доріг, лісосмуг, зрошуваних каналів. Для визначення потреби захисту посівів від мишовидних гризунів слід правильно та систематично обстежувати поля і обліковувати відкриті нори й колонії, шкідників, наприклад, при виявленні на полі понад 100 отворів на 1 га – це вже сигнал, що потрібно починати боротьбу з ними, оскільки такий показник говорить про економічну межу шкідливості.

Розпушування ґрунту на глибину 18-25 см руйнує гнізда мишей, полівок та інших шкідників, за рахунок чого гине близько 70-75% гризунів. Найбільш перспективним і безпечним методом боротьби з гризунами є біологічний метод, що полягає в штучному зараженні гризунів бактеріями, в результаті чого вони хворіють і гинуть. Серед хімічних засобів родентициди, які випускаються у вигляді принад та концентрованих препаратів, на основі яких готуються харчові отруйні принади, дозволені до використання в Україні згідно Переліку пестицидів і агрохімікатів. Для довгострокового контролю чисельності гризунів вартий уваги метод хемостерилізації. На відміну від отрути гострої токсичної дії, яка викликає сильний, проте короткотерміновий ефект, хемостероїди не приносять спочатку видимих позитивних результатів, але у подальшому викликають тривалу стерилізаційну дію на структуру популяції, пригнічуючи генеративну систему гризунів. У разі застосування хемостериліантів у принадах ефект настає через 5-8 міс. та має тривалу дію (3-4 роки) завдяки зниженню плодючості.

Особливу увагу контролю чисельності гризунів необхідно приділяти системі No-till - на таких полях спостерігається підвищена чисельність мишоподібних гризунів, оскільки відсутній будь який обробіток ґрунту.

Висновки. З метою обмеження чисельності мишовидних гризунів та попередження спалахів їх масових розмножень необхідно проводити систематичні обстеження заселення гризунами сільськогосподарських угідь та приміщень, запроваджувати комплекс агротехнічних, хімічних та біологічних захисних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія і тактика захисту рослин. Т. 1 Стратегія / під ред. акад. НААН України, д. б. н. проф. В.П. Федоренко. – К.: Альфа-стевія, 2012. – 500 с.
2. Л.М. Бондарева. Родентологія/ Л.М. Бондарева., І.П. Леженіна, С.В. Лапа, Ю.В. Васильєва/.-К.: Урожай, 2015.- 292.

ЗМІСТ	
СЕКЦІЯ БОТАНІКИ ТА ЗАХИСТУ РОСЛИН	4
ЗОЛОТИСТА КАРТОПЛЯНА НЕМАТОДА GLOBODERA ROSTOSCHIENSIS	4
Бакін М.О. Макуха О.В.	
МИШОВИДНІ ГРИЗУНИ – НЕБЕЗПЕЧНІ ШКІДНИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ	6
Варакін В.О. Урсал В.В.	
ПІВДЕННОАМЕРИКАНСЬКА ТОМАТНА МІНУЮЧА МІЛЬ ЗАГРОЖУЄ ТОМАТАМ В УКРАЇНІ	8
Грбарчук О.М. Мринський І.М.	
ФІТОСАНІТАРНІ ЗАХОДИ З КОНТРОЛЮ ОБМЕЖЕНО ПОШИРЕНИХ ШКІДНИКІВ	13
Ларченко В.А. Марковська О.Є.	
ПАВУТИННІ КЛІЩІ – НЕБЕЗПЕЧНІ ШКІДНИКИ ВІДКРИТОГО І ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ	16
Мурзак Л.І. Макуха О.В.	
СУНИЧНА НЕМАТОДА ARHELENCHOIDES FRAGARIAE	18
Павлюк Є.О. Макуха О.В.	
ВОВЧОК ГІЛЛЯСТИЙ - НОВА ПРОБЛЕМА ПРИ ВИРОЩУВАННІ ТОМАТІВ	20
Сливар Н.М. Мринський І.М.	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ РІПАКУ ВІД БУР'ЯНІВ В НЕЗРОШУВАНИХ СІВОЗМІНАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ	22
Турчин І.О. Минкіна Г.О	
БУР'ЯНИ КУЛЬТУРФІТОЦЕНОЗІВ	25
Шевченко О. А. Минкіна Г. О.	
РОСЛИННИЦТВА ТА МЕХАНІЗАПЦІЇ	27
ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРЕСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	27
Бабич С.А. Іванів М. О.	
ІННОВАЦІЙНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У ГЕННІЙ ІНДУСТРІЇ	29
Бабич С.А. Козлова О.П.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ КРУП'ЯНИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ	31
Єлькін Д. О. Нікітенко М.П.	
НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ MINI - TILL	35
Ковтун Д.М. Іванів М.О.	
ЕКОЛОГІЧНІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ З ХВОРОБАМИ ТА ШКІДНИКАМИ ПРОСА	38
Березан Є. Ю. Нікітенко М.П.	
ОХОРОНА ПРАЦІ У ТЕПЛИЦЯХ	41
Різак М.Ю. Ревтьо О.Я.	
ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН НА	44

Збірник наукових праць
«ПЕРСПЕКТИВА»

Випуск 34

Збірник наукових праць викладачів, аспірантів та здобувачів вищої
освіти ХДАЕУ

Здано до набору 12.X.2020.
Підписано до друку 19.X.2020.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Arial. Умовн. друк. арк. 5,1
Наклад 100 примірників.